

ŠALCERNIS

Dzūkijos nacionalinio parko ir Čepkelių valstybinio gamtinio rezervato direkcija

Nr. 79 2011 m. Lapkritis

Paminklas, kurį reikia saugoti

Tautos atsiradimo istorijoje buvo toks laikas, kai žmonių bendruomenė žvilgsniu aprėpiamą teritoriją dalino į dvi dalis: „mūsų“ ir „ne mūsų“. Tolimesnės apylinkės („ne mūsų“) dažniausiai buvo truputį priešiškos sėsliesiems gyventojams. Net ir tada, kai savojoje oikumenėje atsirado Gamtos šventumo samprata, šitas sakrališkas tabu buvo užmiršamas, patekus į svetimą erdvę, ypač tuo atveju, jei ten gyveno priešiška nusiteikusi gentys. Dabar šitaip jau negali būti – visa Žemė yra mūsų, ir kiekviena klaida anksčiau ar vėliau paliečia visus.

Šias civilizacijos ir kultūros istorijos gaires galėjome prisiminti ir šią vasarą, kai vėl žvalgėmės į gražiausius Dzūkijos nacionalinio parko darželius, etnografiškus sodiečių kiemus ir naujai atkuriamas sodybas. Grožis kartais kuriamas labai nedideliame plotelyje, bet už tvoros tiems kūrėjams taip pat jau nėra „svetima žemė“... Galim dabar prisiminti ir daugiau tradicinių darbų, kurie atsirado natūraliai, vis galvojant apie svarbiausių istorijos, kultūros ir gamtos ženklų išsaugojimą.

Nauji metai dabar jau visada prasideda naktiniu

žygiu prie partizanų vado Kazimieraičio slėptuvės. Paskui tradiciškai minima Pelkių diena, ir būtent toji diena mus ir mūsų svečius priartina prie didžiausios Lietuvos aukštapelkės – Čepkelių. Jau tradicinė yra ir amatų mokyklėlė Merkinėje bei Pynimo savaitė Musteikoje, ir, žinoma, folkloro šventė „Subatos vakarėly“, kasmet iš Marcinkonių pasklindanti po Parko kaimus. Merkiniškių „Kukumbalis“, šiemet švenčiantis savo veiklos dešimtmetį, gaivina kalendorines šventes ir kiekvieną vasarą gražiai švenčia Rasas prie Jonionių akmenų, o Marcinkonių kraštas vasaros lygiadienį pasitinka Žiūruose prie Ūlos. Metų gale kasmet prisimename žymiausią šio krašto gamtininką profesorių Tadą Ivanauską.

Parkas gyvuoja jau 20 metų, Čepkelių rezervatas – 35, ir mes jau matome, kad kai kurie pradėti darbai yra sėkmingai tęsiami, nors žmonės ir keičiasi. Kaip čia neprisiminti poeto Marcelijaus Martinaičio užrašytos tezės: Gera atliktas darbas yra paminklas, kurį būtina saugoti. Reikia saugoti tai, kas gerai padaryta – ir savame kieme, ir saugomose teritorijose ir Lietuvoje.

Etnokultūros klubas „Kukumbalis“ pasirošęs švęsti Rasas prie Jonionių akmenų.
Brolių ČERNIAUSKŲ nuotrauka, 2009 m.

Pynimo stovvykloje.
Mindaugo LAPELĖS nuotr., 2011 m.

Kryželis mirties vietoje

(Tęsinys. Pradžia Nr. 78)

Visai kitokią istoriją mena metalinis kryželis ūksmėtame Ulioko Ravo kanjone netoli Nemuno. Šioje vietoje rado mirusį Aušrinės kaimo gyventoją Jono Kalpoko sūnų Juozą. Vieta niūri, niekas dabar čia nevaikšto, nei grybautojai, nei uogautojai nesileidžia į šios raguvos dugną, kur srūva mažas upeliukas. Žmonės labai nenoriai pasakoja šią istoriją. Jau trisdešimt metų praėjo nuo tos nelaimės Jono Kalpoko šeimoje, o kaimynai ir šiandien sako, kad „teisybė yra kitokia“. Ne čia žuvo Juozas, tik kažkodėl čionai buvo atvežtas ir paliktas jau žuvęs. Bet kodėl būtent čia, tokiam niūriame Ulioko Ravo kanjone?.. Nelaimės pradžia – Radyščiaus kaimas, kur Juozas talkininkavo mėžiant mėsą. Po talkos visi pasivaišino ir išsiskirstė. Naktį aplinkinių kaimų gyventojai aiškiai girdėję motociklo ūžimą. Tada, 1978 – aisiais, didžiausia kolūkio mechanizatoriaus laimė buvo eiklus, raudonas motociklas „Jawa“. Greitai lakstydavo tokie blizgantys technikos stebuklai, vairuodavo juos ir blaivūs, ir išgėrę. Vienas Žeimių kaimo gyventojas taip trumpai paaiškino svarbiausią Juozo žuvimo priežastį:

Kryžius Juozui Kalpokui Ulioko Rave.

alkoholis kaltas. Taip tikriausiai ir buvo, bet kuo kaltas Ulioko Ravas? Tikrai nerastum niūresnės vietos nei šitame, nei aname Nemuno krante. Šito kryželio niekada neapšviečia saulė, net vasaros vidudienį čia drėgmė ir prieblanda...

Iš Panaros važiuojant į Žeimius dešinėje vieškelio pusėje pilkuoja žemas medinis kryželis, apkerpėjusia tvorele aptvertas. Nėra čia kryžkelės, nėra sodybų. Tai ką byloja tas vienišas pakelės kryželis? Pasakoja Žeimių kaimo gyventojas Bronė Šventoraitienė: „Kai elektrą vedė čia, tam kraštui, elektrikai buvo iš visos Lietuvos, nu ir buvo toks suvalkietis Bražinskas Petras, jis čia ir apsivedė, Žeimiuose, o toj vietoj jį užmušė mašina... Jis buvo pamaldus, eidavo į bažnyčią ir kryžių nešdavo.“

Žeimių kaime yra dar vienas iškalbingas kryžius, apie tai kalba Bronė Gaidienė, gyvenanti Žeimių vienkiemyje, netoli Tetervinės dvaro: „Ty, kur stovi stulpas dvišakas lauki, ty buvo kryžius, da aš buvau mažukė, tai, būdavo, klausiu, kodėl čia kryžius. Tai kažkokia Bolienė, boba, ajo į bažnyčią ir ji ca numirė, da žmonės gyveno an kaimo, iš Panaros ajo, pro Žeimius kelio nebuvo, o ca visas laikas buvo kelias iš Panaros in Liškiavų, buvo grabės, viskas... nu tai pastatė tų kryžių... sena buvo tai ir numirė, nu tai pastatė kryžių, nu ir kap jau buvo kolūkis, su traktoriais arė, tai kas gi tų kryžių saugos, nu tai mano vyras su tokiu Liaukevičium, jis daba miris, ty Baltaduonio miški jis gyveno, nu tai sakė – ca nestatykim, bo su traktoriais dyrba, tai an šito krantuko pastatė tokį aukštų, bet prasto medžio, tai nupuvė, vėjas nuvertė, tai mes jau sutrumpinom, duktė, žantas – pastatėm, vėl nupuvė, tai aš paprašiau tokį žmogelį, jis pas Malinauskų bites pirkio, sakau, padaryk man kryželį, bo žmonės sakys – buvo ir panaikino. Tai padarė, tik prašiau, kad būt užuolinis, bo nupūsta, jau aina penkti metai, stovi, bo užuolinis. Da biškį išpjaustė, kai šventino – atajo da kaimynka ir aš, ir šitas Liaukevičius, kunigėlis Mindaugas kap kalėdojo, ir apšventino, tvorelį da vyras su tuo Liaukevičium darė, da ca buvo padaryta anam kryžiui, žantas pataisė... Kryžukas plonas, ale užuolinis.“

Vienas Musteikos kryžius primena labai kraupią istoriją. Per Jonines čia žuvo keturiolika nekaltų Musteikos vyrų. Tai buvo 1944 metais, artėjant frontui. Tarybiniai Kotovskio būrio partizanai šitaip atkeršijo Musteikos kaimui, kuris nepadėjęs partizanams, veikusiems Gudijoje. Tautodailininkas Antanas Česnulis, išdrožęs šį kryžių, užrašė tokius žodžius: „*Musteikos vyrams, nužudytiems 1944 metais. Broliai, Jėzaus Kristaus vardu maldauju jus, kad visi vienaip sutartumėte, kad būtumėte vienos dvasios ir vienos minties.*“

Statydamas kryžių žmogus prisimena skriaudas ir neteisybes, pagalvoja apie pavojus, kurie tyko ir vieno žogaus, ir visos tautos. Štai kaip kalbėjo poetas ir dailininkas Leonardas Gutauskas prie naujojo Mardasavo kaimo kryžiaus pirmaisiais Atgimimo metais:

*Pražydo kryžiaus medis
Kaip malda
Žiedai iš Jėzaus kraujo
Nekalčiausio.
Apsaugok, Kryžiau
Šiuos namus tada,
Kai pasikels rytuos
Mums debesis juodžiausias.*

Kryžius Petrui Bražinskui netoli Panaros.

Tragiškus lietuvių tautos istorijos puslapius primenantys kaimų ir kryžkelių kryžiai yra susikaupimo ir vilties simboliai. Jie matomi iš tolo. O maži kryželiai žmogaus mirties vietoje gali būti labai pasislėpę – jie pasakoja vienos šeimos istorijas. Mums reikalingi visi – ir maži, ir dideli paminklai.

Henrikas GUDAVIČIUS
Brolių ČERNIAUSKŲ nuotraukos

Kryžiai Klepočių kryžkelėje liudija 1944 m. gruodžio 23 d. žudynes, kai siekiant įbauginti ir palaužti gyventojų pasipriešinimą sovietinei okupacijai kaimą iš dalies sunaikino TSRS NKVD kariuomenės daliniai, jiems talkino sribai. Baudėjai sudegino 24 kaimo sodybas iš 32 buvusių, 12 jo gyventojų nužudė. Kai kuriuos vyrus suėmė, žiauriai, mirtinai tardė.

„Už ką tep mani pagyrė?“

Šiais metais, Dzūkijos nacionaliniame parke švenčiant savo dvidešimtmetį, liepos 9 – 10 dienomis Parke vyko tradicinis tarptautinis folkloro festivalis „Subatėlės vakarėly...“ Festivalyje viešėjo ansambliai: „Kupkėmis“ iš Kupiškio (vadovė Alma Pustovaitienė) ir „Kupolė“ iš Kauno (vadovas Antanas Bernatonis). Jie koncertavo Lynežerio kaime, o dainomis juos pasitiko Lynežerio kaimo dainininkės (vadovė Marija Martūnienė). Į Lynežerį atskubėjo ir Marcinkonių etnografinis ansamblis (vadovė Rimutė Avižinienė). Tuo pačiu metu Margionių klojimo teatre koncertavo „Varangė“ iš Vilniaus (vadovė Varsa Zakarienė), „Nedzingėnai“ iš Nedzingės (vadovė Nijolė Maceikienė) ir „Liedags“ iš Latvijos (vadovė Laima Zacmane). Svečiams nedidelę koncertinę programą padovanojo Margionių etnografinis ansamblis (vadovė Agota Jeremičienė). Didysis koncertas liepos 10 d., į kurį susirinko visi ansambliai, vyko prie Kastinio ežero Marcinkonyse. Penktojo festivalio koncertą tradiciškai vedė pagrindinis šventės organizatorius Marcinkonių etnografijos muziejaus vedėjas Jonas Bajoriūnas ir Marcinkonių Lankytojų centro vedėja Lina Černiauskienė. Armoniką virkdė varėniškis Pranas Ulbinas, romansus dainavo varėniškiai Irena Naujūnienė ir Kęstutis Taraila. Vienas iš šventės siurprizų – debiutavo naujas šokių kolektyvas, sudarytas iš keturių Parko darbuotojų porų, kurios, pasak žinovų, be klaidų sušoko prašmatnųjį kadrilį. Šventės metu buvo apdovanoti „Etnografinės sodybos“, „Etnografiškai atstatomos sodybos“ ir

„Etnografinis darželis“ Dzūkijos nacionaliniame parke 2011 metais laureatai ir nugalėtojai. Etnografinių darželių konkurse nugalėjo Rožė Pačkauskienė iš Marcinkonių, o padėkos raštai paskirti Onai Bereckienei ir Edmundui Talaškai iš Žeimių, Stefanijai Galubickienei ir Vidai, Algiui Kelmeliams iš Merkinės. Pagirti buvo ir marcinkoniškiai Birutė Jazukevičienė ir Ignas Janulis, kurie kūrybiškai ir gražiai tvarko Marcinkonių geležinkelio stoties aplinką.

Etnografiškai atstatomų sodybų konkurse laureatais pripažinti Violeta ir Algirdas Jasiūnai, gražiai atstatę sodybą Žiūrų kaime. Padėkos raštai paskirti Aušrai Gasiūnienei atstatančiai sodybą Žiogelių kaime ir Vytautui Paulaičiui iš Marcinkonių. Vytautas Paulaitis aktyvus visuomenininkas – Vytautų klubo prezidentas, dėmesingai atstato tėvų sodybą ir garsėja kaip aktyvus krašto patriotas.

Etnografinių sodybų konkurse laureatu pripažinta Zigmo Kindario sodyba Subartonių kaime. Dariui Vilčinskui iš Zervynų kaimo buvo skirta padėka už išsaugotą tėvų sodybą, kurią nedidelį muziejų, kurio eksponatus dosniai parodo ne vienam smalsuoliui, užsukusiam į Vilkinių kampą. Festivalio svečiams koncertuojant Mardasavo kaime – Dzūkų name, už Petro Zalansko sodybos išsaugojimą padėkos raštai buvo įteikti Marijai Liugienei ir Albinai Zalanskienei.

Pagarbos ir padėkų už krašto vertybių išsaugojimą nenupirksi, ji pelnoma sunkiu darbu, kuris teikia džiaugsmą ne tik pačiam autoriui bet ir praeiviui.

Agota Tamulevičiūtė – Valentukevičienė iš Daržinėlių kaimo „Šalcinyje“ prieš penkerius metus taip nusistebėjo: „Už ką tep mani pagyrė?“ O pagyrė ją už gražų darželį mūsų Parko darbuotojas Romas Norkūnas. Nors Daržinėlių kaimas yra ne Parko teritorijoje. Negaila juk pagirti, jei žmogus stengiasi, jei svyrančią piliarožę pririša, kad ji dar ilgai žydėtų ir visus pro šalį einančius džiugintų.

Štai ir vėl mes pagirsime visus, kas šiemet dalyvavo etnografinės sodybos, gražiausio gėlių darželio ir etnografiškai atkuriamos sodybos konkurse. Pagirti

Onutė Bereckienė Henrikui Gudavičiui pasakoja apie savo darželio gėles.

nesunku, juk tikimės, kad tie pagirtieji truputį kitaip pasižiūrės į savo sukurtą tvarką bei grožį: juk visa tai reikalinga ne tiktai jiems, bet ir visiems mums.

Pirmiausia reikia pasidžiaugti subartoniškių Zigmo ir Marijos Kindarių senoviška sodyba. Šios sodybos šeimininkas yra ne tik ūkininkas, bet ir bitininkas, ir stalius, ir šiaip „zgrebnas“ vyras, daug metų dirbęs eiguliu Subartonių girininkijoje. Kai sakome, kad gruntiniai dzūkai buvo turtingesni, nes jų žemės geros, o šiliniai labiau linkę prie amatų ir verslų, tai pamirštame vieną svarbią aplinkybę: ir geragrūniai ūkininkai, ir panemunės dzūkai daug sudėtingų darbų pasidarydavo patys, net ir naują krosnį mūrijant „nebuvo mados ieškoc mulioro, kožnas gospadorius pečius darėsi pats“. (Citata iš knygos „Levūnų kaimo papročiai“. /sudarytoja Nijolė Marcinkevičienė/. Lietuvos liaudies kultūros centras. 2008 m.) Zigmo Kindario sodyba šiandien ir primena tą laiką, kai gospadoriai savo ūkyje daug ką sugebėdavo pasidaryti be meistrų pagalbos.

Gražiausių darželių konkurse pirmosios vietos diplomas šiemet įteiktas Rožei Pačkauskienei iš Marcinkonių. Jos darželyje žydi ne mažiau kaip 80 rūšių, bet svarbu, kad visi žolynai gražiais vardais vadinami, yra daug kvapiųjų žolelių, senoviškų vaistažolių. Be to, Rožė Pačkauskienė yra puiki grybautoja ir sumani šeimininkė. (Praėjusiais metais dalyvavo skaniausios grikinės babkos konkurse).

Šiemet suradome dar vieną naują turtingą gėlių darželį, pasislėpusį miškuose Žemių vienkiemyje, netoli Kartaklonio. Šio darželio šeimininkė Onutė Šimkonytė – Bereckienė augina 85 gėlių rūšis, visos jos atrodo puikiai, nors sodyboje visur sausas smėlis ir net žvyras. Daug augalų Onutė mulčiuoja nupjauta žole, tręšia kompostu. Įdomu, kad šiame

Algirdas Gaidukevičius ir Zigmas Kindaris (dešinėje) „Subatėlės vakarėly...“ sugrojo porą muzikinių kūrinių iš melodijų pynės, kurių visą gyvenimą grojo Subartonių krašte.

tvarkingame kieme šalia gražiai žydinčių gėlių gerai jaučiasi įvairios daržovės. Onutė Bereckienė augina net šešias skirtingas česnakų rūšis – meškinį, narcizialapį, laiškinių, laukinių, tuščialaiškį ir plačialapį. Prie namo sienos auga labai sena deranti aktinidija, o sode veši derantis juodasis riešutmedis.

Ir dar vienas pagirtinas gėlių darželis yra Merkinėje, prie daugiabučio namo. Šiuos gėlynus ir želdinius rūpestingai godoja Stefanija Galubickienė, Vida ir Algis Kelmeliai. Gražiai sutaria kaimynai, puošdami savo aplinką.

Parko teritorijoje daug etnografiškai atstatomų sodybų. Mums ypač patiko marcinkoniškio Vytauto Paulaičio rūpestis atstatant tėvų sodybą. Vytautas dirba lėtai, bet gražiai, vengdamas pigaus kičo ir laikinų grožybių.

**Henrikas GUDAVIČIUS,
Algimantas ČERNIAUSKAS**
Brolių ČERNIAUSKŲ nuotraukos, 2011 m.

Ansambliai rikiuojasi bendrai nuotraukai.

Upių skardžiai – gamtos paminklai

Dzūkijos nacionaliniame parke ir Čepkelių valstybiniame gamtiniame rezervate yra 58 valstybės saugomi gamtos paveldo objektai, iš jų 18 vertingiausių paskelbti gamtos paminklais. Tai geologiniai, hidrogeologiniai, geomorfologiniai, hidrografiniai, botaniniai objektai. Vienus gamtos paveldo objektus iškart pastebi į šį kraštą atvykę keliautojai, nes pastarieji patraukia akį savo vaizdingumu ar ypatingomis charakteristikomis – tai versmė „Ūlos akis“, Skroblaus versmės, Zervynų ažuolas, Lietuvos liepa Margionyse, miškuose bei kaimuose rymančios drevėtos pušys. O kai kurie kiti objektai mažiau pastebimi keliautojams, vietiniams žmonėms, bet yra svarbesni krašto gamtos pažinimui, moksliniams tyrimams.

Gamtos paminklais paskelbti kai kurie upių skardžiai. Tai Uciekos ir Krušonių skardžiai prie Nemuno, Mardasavo skardis prie Merkio, Mančiagirės skardžiai prie Ūlos.

Uciekos skardis yra Nemuno dešiniajame krante ties Uciekos kaimu. Gamtos paminklo teritorija apima 400 m skardingo kranto, kurio aukštis siekia 40 m. Vietomis išlikusios nenuardytos slėnio terasos byloja apie tūkstančius metų trunkančią upės veiklą – slėnio gilinimą ir platinimą. Slėnio šlaituose gausu išstekančių šaltinių, kurie formuoja žemyn link Nemuno garmančius upelius. Toliau pasroviui už kilometro esantis Krušonių skardis siekia 33 m aukščio.

Mardasavo skardis yra prie Merkio upės ties Mardasavo kaimu. Skardžio aukštis siekia virš 20 m. Dabartiniu metu skardis nėra intensyviai

ardomas. Jis apaugęs žoline ir medine augmenija. Tik vietomis dėl šlaito nuošliaužų atsidengia smėlio, žvyro, molio klodai, kurie atskleidžia gilesnių žemės klodų sandaros įvairovę.

Labiausiai pastebimi ir vaizdingi yra Mančiagirės skardžiai prie Ūlos upės tarp Zervynų ir Mančiagirės kaimų. Sraunioji Ūla šiame ruože kerta žemyninių kopų masę. Lengvai prasiverždama pro smėlio kopas, per tūkstantmečius upė čia suformavo siaurą kanjonišką slėnį. Dabar čia ne vienas, o šeši besiformuojantys aukšti skardžiai. Aukščiausiojo aukštis nuo viršutinės briaunos iki vandens yra 28 metrai. Ūla vykdo intensyvią eroziją, todėl šlaitai nuolat yra ardomi – smėliai slenka žemyn, kartu nešdamiesi su savimi ir bandančią įsikurti augmeniją. Skardžiams plečiantis griūva virš jų briaunų augę medžiai. Statūs krantai vietomis tęsiasi kelis šimtus metrų. Taip pat šioje upės atkarpoje yra senesnių, jau mišku užaugusių skardžių, nuo kurių upės vaga bevingiuodama atsitraukė tolyn ir jų jau nebeardo. Kiekvienais metais upė atidengia vis naujus smėlio klodus, keičia skardžių išvaizdą bei skaičių. Statūs smėlio krantai atskleidžia vandens bei vėjo suformuotą Dzūkijos smėlynų klodų istoriją.

Gintautas KIBIRKŠTIS

*Ūlos skardžiai Mindaugo LAPELĖS ir
Gintauto KIBIRKŠČIO nuotraukose.*

Pynimo stovykla – laisvi tėvai, laisvi vaikai

Jau dvyliką kartą rinkomės į „Pynimo savaitę“. Ir šį sykį darbavomės Musteikos kaime, Dzūkijos nacionalinio parko bityne. Kuo ypatinga buvo ši stovykla, kodėl mes neišsigastame nei lietaus, nei uodų, o mūsų būrys vis didėja? Ir idėjų netrūksta. Galbūt gyvenimas kaime, gamtoje ir yra tikra žmogaus kūrybos vieta. Apie tai ir yra ši stovyklos dienoraščio ištrauka:

„Žiūriu, kiekvienas daiktelis čia, stovykloje, pradeda kalbėti. Netgi mažo „krūkelio“ nejudinu, guli toks medinis su užsukta švendre – virvelės pradžia, kažko laukia, gal sugriž. Ir tai kalba apie tam tikrą įgytą patirtį, kuri turbūt kažkur vis tiek atsikartos.

Vakar vakarą praleidom šalia Averkų sodybos bėgiodami nuo uodų ir laukdami Tado autobusėlio su ledais. Lūkuriuoja ir Marytė Averkienė, ji taip pat nori apsipirkti. Ateina ir Vincas, didelis jisai ir ramus. Kontrastas tarp lakstančių mažų vaikų ir senų žmonių didelis. Ką galvoja seni? Gal ir jiems bus apie ką padūmoti sugrižus į trobą. Man atrodo, kad jų gyvenimas yra ramus. O mūsų? Mums rūpi vakaro tamsa, ateinanti iš kažkur.

Rytą klausausi, kaip Irma Kotovienė porina, koks gražus žvaigždėtas buvo dangus šią naktį, kaip žvaigždes jungė ūkanoti takai. Labai daug stovykloje mažų ir didesnių vaikučių su mamomis. Mamos kalbasi apie vaikų auginimą, kiekvienos jų poringė vis kitokia, tačiau visos, regis, jau perskaitė Adelės Faber ir Elaine Mazlish knygą „Laisvi tėvai, laisvi vaikai“. Nes kaip kitaip paaiškinsi tai kas

Romo NORKŪNO nuotrauka.

vyksta stovykloje su vaikais ir tėvais, sunku tai būtų įterpti į griežtus vaikų auklėjimo metodų rėmus. Kad ir toks pavyzdys: kai dvi patyrusios vadeliotojos Saulė ir Juna pavargo vežioti mažėlius su arkliu, iniciatyvos ėmėsi Agota, kuri žino visus Musteikos kelius ir kelelius, mažieji ja labai pasitikėjo, ypač ramus buvo mažiausias Joris Vaivilavičius...

O kaimynystėje, už Musteikos upelio esančioje Astos ir Algirdo sodyboje štai jau antra diena girdisi žoliapjovės darbas. Algirdas pjauna žolę, o jo „Austėja“ saugo mūsų stovyklą. Jau daug kas ją gyrė, labai gražų mitinės bičių globėjos atvaizdą, kurį jisai išdrožė iš ąžuolo ir padovanojo Dzūkijos nacionalinio parko bitynui. Ir vietą jai pats meistras parinko, įliedamas ją į mūsų „sodą“, mūsų erdvę, mūsų kosmosą, į mūsų takus ir mintis“.

Romas NORKŪNAS

Tradicinė „Pynimo savaitė“, kurioje visi randa sau naudingą užsiėmimą. Mindaugo LAPELĖS nuotrauka.

Kad ankšci neatsigultai, dar sulauktai vakarienės, tai dar buvo papasakoja pasakų

Juzė GRIGIENĖ g. 1928 m., Marcinkonys
(pasakas jai sekė mama, kilusi iš Žiūrų kaimo.)

Gyveno ty kur prie miškėlio seneliai du ir vis ataidzinėjo vilkai pas juos. Ir vištas išnešė, ir ožkas išnešė, ir visa, ir jau dar bobos atais paimc. Tai senelis aprangė aprangė tų bobų ir su vyžais ir keliais kailiniais, ir gunčėm, ir viskuoj ir išvedė iš pirkaitės, pasodzino an kelmo ir jau raus bobų. Boba sėdzi ant kelmo ir sako: „Kelmeli, kelmeli, aukščyn, aukščyn, kelmeli, kelmeli aukščyn, aukščyn.“ Ir tas kelmas ėmė ir užaugo, atajo vilkai ir jau boba sėdzi aukštai an kelmo, ir nepasiekė, ir jau boba liko.

Autorės nuotraukoje Juzė Grigienė.

Gyveno dziedas su bobu ir neturėjo vaikų. Pasodzino pieston bobų ir liepė bezdėc. Bezdėj, bezdėj boba ton pieston ir išbezdėjo bernaicį. Ir vadzino jį Bezduku, Jonukas Bezdukas. Tas bernaicis visadu ajo žuvauc, jau ty boba iškepa jam tų žuvų, atneša valgyc. Boba ataina ir šaukia jo: „Jonuk Bezduk, Bezduk, išsiyrk, aš tau duosiu virtų žuvų, tu man duosi žalių žuvų.“ Nu ir jis išsiiria, paskeicia, jam aduoda tas vyrtas, o Jonukas jau tas žalias. Ir jau užgirdo laumės. Atajo laumė ir šaukia,

o Jonukas atsišaukė: „Cia ne mano momutė, mano momutė ploniau šaukia, o cia storiau.“ Tai laumė nuvej pas kavolių ir prašė, kad jai liežuvį paplot su kūjaliu, tas kavolius paplojo ir ji plonai šnekėjo. Tadu atajo ir šaukė, Jonukas išplaukė ir jį paėmė laumės. Boba ajo, šaukė, šaukė, o Jonuko nėra, negrįžo.

Užrašė **Dalia BLAŽULIONYTĖ**

VISAIS metų laikais graži yra dzūkų šilų ir panemunių gamta. Dzūkijoje dar gyvuoja senoviniai kaimai, senieji amatai ir verslai. Dzūkijos nacionalinio parko darbuotojai Jums padės suprasti svarbiausią Dainijos krašto savybę – etnokultūra gyva gali būti tikta tada, kai senolio poringei pritaria čia pat almantis šaltinis. Brangusis lankytojau, atvykęs į šį kraštą, gerbk ir tausok jo taurų grožį.

Išsamią informaciją apie Parką ir Čepkelių rezervatą visi svečiai gali sužinoti lankytojų centruose:

Marcinkonyse: Šilagėlių g. 11, Marcinkonys, LT - 65303, Varėnos r., tel. 8 310 44466, faks. 8 310 44471; elektroninis paštas: info@dzukijosparkas.lt

Merkinėje: Vilniaus g. 3, Merkinė, LT - 65334, Varėnos r., tel./faksas 8 310 57245

Elektroninis paštas: merkine@dzukijosparkas.lt

„Šalčinį“ rasite ir interneto tinklalapyje www.dzukijosparkas.lt

ŠALČINIS

Adresas: Vilniaus g. 3,
Merkinė, LT - 65334, Varėnos r.
Tiražas 1500 egz.

Redkolegija: E. DROBELIS, H. GUDAVIČIUS,
A. ČERNIAUSKAS, M. LAPELĖ,
R. NORKŪNAS
Maketuotojas: V. ČERNIAUSKAS

Spausdino UAB „Albagrafija“
Pulko g. 96, LT - 62133, Alytus
Tel. 8 315 74140
El. p. alba@infoseka.lt
Laikraštis atspausdintas ant popieriaus,
pagaminto iš antrinių žaliavų.